

Malî ibadette vekâlet

Erkan Bey: “Anne veya babası adakta bulunup yerine getirmezlerse, oğlu bu görevi yapabilir mi? Anne veya babanın sağ veya ölü durumuna göre cevap yazabilir misiniz?”

Zekât, kurban ve sadaka gibi malî ibadetlerle, hem mal, hem de beden ile yapılan hac ibadetinde vekâlet geçerlidir. Fakat namaz gibi sadece bedenle yapılan ibadette vekâlet geçerli değildir.

İbn-i Abbas (ra) anlatıyor: Sa’d b. Ubâde’nin (ra) annesi vefat ettiğinde, kadıncağızın yerine getiremediği adak borcu vardı. Bunun üzerine Sa’d, Resûlullah’a (asm) geldi ve fetva istedi. Allah Resulü (asm): “O’nun adağını yerine getir!” buyurdu.¹

Hazret-i Âişe (ra) anlatıyor: Bir adam Resûlullah’a (asm) geldi ve:

“Yâ Resûlallah, annem ansızın vefât etti. Eğer konuşabilseydi sadaka verecekti. Onun yerine ben sadaka vereyim mi?” diye sordu.

Resûlullah (asm):

“Evet, onun için sadaka ver!” buyurdu.

Adam da annesi için sadaka verdi.²

İbn-i Abbas’tan (ra) rivayet edilen bir başka haber de şöyle: Bir kadın hacca gitmeyi adamıştı. Fakat ömrü vefa etmedi ve adağını yerine getiremeden öldü. Kadının kardeşi Resûlullah’a (asm) geldi ve kardeşinin adağını yerine getirip getiremeyeceğini sordu.

Allah Resulü (asm):

“Ölen kardeşinin borcu olsaydı, öder miydin?” diye sordu.

Adam:

“Tabî!” deyince Peygamber Efendimiz (asm):

“Öyleyse, Allah’a karşı olan borcunu da öde! Çünkü o ödenmeye daha çok lâyıktır!” buyurdu.³

Abdullah b. Zübeyir (ra) anlatıyor: Has’am kabilesinden bir adam geldi ve Hazret-i Peygamber’e (asm):

“Babam yaşlı bir ihtiyardır. Bineğe binemez. Kendisine hac da farz olmuş durumda. Onun yerine hac etsem olur mu?” dedi.

Hazret-i Peygamber Efendimiz (asm):

“Babanın büyük oğlu sen misin?” diye sordu. Adam:

“Evet!” deyince, Allah Resulü (asm):

“Babanın borcu olsa sen öder miydin?” buyurdu. Adam da:

“Evet, öderdim!” dedi. Bunun üzerine Resûlullah (asm):

“Öyleyse onun yerine haccet!” buyurdu.⁴

Annemiz veya babamız adaklarını kendileri yerine getirmeye muktedir olamazlarsa, bize vekâlet verebilecekleri gibi, kendileri takdir ettikleri bir başkasına da vekâlet verebilirler. Eğer vekâleten veya asaleten adaklarını yerine getiremeden ölmüş iseler, bize yerine getirmemizi vasiyet etmişlerse, adağı yerine getirecek para da bırakmışlarsa, yapmakla mükellefiz â€œonlara vacip ise yapmamız vacip; onlara farz ise yapmamız farz olur-; vasiyet etmemişlerse ahlâkî olarak onların borçlarına karşı duyarlı olmalı ve yine yapmalıyız.

Ancak annemiz veya babamız sağ iseler, adaklarını öncelikle kendileri yapmakla mükelleftirler. Fakat kendileri bize vekâlet verdikleri takdirde, onların yükümlülüğü bizim üzerimize geçmiş olur ve bizim bu adağı yerine getirmemiz gerekir. Vekâlet vermedikleri takdirde, razı olmaları halinde yine biz adağı onlar adına yerine getirebiliriz. Razi olmadıkları takdirde ise, bizim yerine getirmemiz doğru olmaz. Adak onların adağıdır; kendileri tedbir almakla ve ifa etmekle mükelleftirler.

Dipnotlar:

1- Nesâî, C.7, S. 30

2- Nesâî, C.6, S.712

3- Nesâî, C.5, S.146

4- Nesâî, C.5, S. 149